

Голові разової спеціалізованої вченої ради
Національного університету «Одеська політехніка»
Міністерства освіти і науки України
за спеціальністю 281
«Публічне управління та адміністрування»
доктору наук з державного управління,
професору Колісніченко Н.М.

РЕЦЕНЗІЯ

офіційного рецензента, кандидата історичних наук, професора, професора кафедри публічної служби та права Навчально-наукового інституту публічної служби та управління Національного університету «Одеська політехніка» Якубовського Олексія Петровича на дисертацію Чорниша Юрія Івановича «Механізми публічного управління формуванням професійної відповідальності державного службовця», подану до захисту в разову спеціалізовану вчену раду Національного університету «Одеська політехніка» на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування».

1. Актуальність теми дисертації, зв'язок із науковими програмами, темами

Дисертаційне дослідження Чорниша Юрія Івановича «Механізми публічного управління формуванням професійної відповідальності державного службовця» характеризується вагомою актуальністю, що зумовлена сучасними трансформаційними процесами в системі державного управління України, необхідністю підвищення ефективності діяльності органів публічної влади та забезпечення відповідності національної моделі державної служби європейським стандартам належного врядування.

В умовах реалізації адміністративної реформи, децентралізації влади, цифровізації управлінських процесів, а також викликів, пов'язаних із воєнним станом та післявоєнним відновленням держави, особливого значення набуває формування професійно компетентного, доброчесного та відповідального корпусу державних службовців. Саме рівень професійної відповідальності посадових осіб значною мірою визначає якість управлінських рішень, ефективність реалізації державної політики, рівень довіри громадян до влади та спроможність держави забезпечувати сталий розвиток.

Актуальність теми посилюється також необхідністю імплементації принципів Good Governance, рекомендацій програми SIGMA, положень Угоди

про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, які передбачають утвердження професійної, політично неупередженої, підзвітної та орієнтованої на громадянина публічної служби. У цьому контексті формування професійної відповідальності державних службовців постає не лише як етична вимога, а як системне завдання публічного управління, що потребує науково обґрунтованих механізмів реалізації.

Водночас у вітчизняній управлінській практиці й досі зберігаються проблеми формального підходу до оцінювання службової діяльності, недостатнього розвитку інституційної культури відповідальності, а також потреба в удосконаленні системи професійного навчання, мотиваційних механізмів та управління людськими ресурсами на державній службі. Це зумовлює необхідність комплексного дослідження організаційно-правових, інституційних та управлінських інструментів формування професійної відповідальності як складової модернізації публічного управління.

Тема дисертації має безпосередній зв'язок із реалізацією положень:

- стратегії реформування державного управління України;
- стратегії розвитку державної служби та управління людськими ресурсами в органах державної влади; державних програм професійного навчання державних службовців;
- наукових досліджень у галузі публічного управління та адміністрування, спрямованих на підвищення інституційної спроможності органів влади, розвиток кадрового потенціалу та впровадження європейських стандартів управління.

Дисертаційне дослідження виконано відповідно до наукових напрямів і тематичних планів досліджень у галузі публічного управління та адміністрування, що передбачають розроблення теоретичних і практичних засад удосконалення кадрової політики, розвитку професійної компетентності та відповідальності державних службовців як ключового ресурсу модернізації публічного сектору.

Таким чином, обрана тема органічно поєднує науково-теоретичні пошуки з практичними потребами реформування системи державної служби України та відповідає стратегічним пріоритетам розвитку публічного управління в умовах європейської інтеграції.

Дисертаційна робота відповідає актуальним потребам публічного управління, спрямованим на розвиток механізмів публічного управління формуванням професійної відповідальності державного службовця.

Дослідження узгоджується з національними пріоритетами розвитку кадрової політики, євроінтеграційними вимогами та глобальними тенденціями формування професійної відповідальності державного службовця. Таким чином, представлене дисертаційне дослідження має високу наукову та практичну цінність і повністю відповідає сучасним потребам державної політики у сфері публічного управління формуванням професійної відповідальності державного службовця.

Дисертаційне дослідження виконувалось в межах науково-дослідної теми кафедри публічного управління та землеустрою Класичного приватного університету «Формування ефективних механізмів управління в публічній сфері в умовах суспільної нестабільності» (Реєстраційний №0124U000811), в якому автор в якості виконавця опрацьовував концептуальні та практичні підходи щодо механізмів публічного управління формуванням професійної відповідальності державного службовця в Україні.

Отже, дисертаційне дослідження Чорниша Юрія Івановича «Механізми публічного управління формуванням професійної відповідальності державного службовця» характеризується високим рівнем актуальності, що зумовлено глибокими трансформаційними процесами у сфері державної кадрової політики.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Аналіз змісту дисертаційного дослідження та наукових публікацій Чорниша Ю. І. дає підстави стверджувати, що основні наукові положення, висновки та рекомендації, представлені в дисертації, повною мірою відповідають вимогам, які висуваються до робіт такого типу. Достатній рівень обґрунтованості наукових результатів, їхня достовірність і логічна послідовність забезпечені з коректним визначенням об'єкта й предмета дослідження, а також їх чіткою відповідністю меті та завданням наукової роботи. У вступній частині дисертаційного дослідження обґрунтовано актуальність теми, сформульовано мету та завдання дослідження, визначено його об'єкт і предмет. Також розкрито наукову новизну, практичну значущість одержаних результатів та їх потенційне застосування у сфері публічного управління.

Перший розділ дисертації присвячено ґрунтовному теоретико-методологічному аналізу понять «державна служба» і «державний службовець» як елементів системи соціального і державного управління.

Автором дане власне визначення поняттю «державний службовець». Чорнишем Ю.І. окреслено євроінтеграційні орієнтири формування професійної відповідальності державного службовця в Україні.

У другому розділі дисертації досліджено публічне управління як сучасну концепцію взаємодії державної влади і суспільства. Автором проведено ґрунтовний аналіз механізмів публічного управління як засобу формування професійної відповідальності державного службовця, а також визначено критерії ефективності публічного управління формуванням професійної відповідальності державного службовця, які забезпечують реалізацію кадрової політики в Україні.

Третій розділ дисертації присвячено практичним аспектам реалізації механізмів публічного управління формуванням професійної відповідальності державного службовця в Україні. Автором обґрунтовано чинники і механізми формування професійної відповідальності державного службовця, про що свідчать результати соціологічного опитування. Запропоновано комплекс заходів, спрямованих на підвищення ефективності механізмів публічного управління формуванням професійної відповідальності державного службовця в Україні. Суттєвою складовою розділу є розроблена автором концептуальна модель публічного управління формуванням професійної відповідальності державного службовця.

Дисертаційне дослідження вирізняється цілісністю наукового підходу, належною повнотою викладення матеріалу та логічною послідовністю аргументації основних теоретичних положень і висновків. Практична значущість отриманих результатів підтверджується відповідними документами про їх впровадження.

Аналіз змісту дисертації дає змогу переконатися у високому рівні актуальності обраної автором проблематики, у виваженому формулюванні ключових завдань у межах визначеного предмета дослідження, а також у наявності елементів наукової новизни, що становлять вагомий внесок у розвиток відповідної галузі знань.

3. Наукова новизна одержаних результатів

Наукова новизна одержаних результатів полягає у розробленні концептуальної моделі реалізації механізмів публічного управління формуванням професійної відповідальності державного службовця в контексті модернізації державної служби і євроінтеграції.

Зокрема: вперше:

– визначено професійну відповідальність державного службовця як систему, яка представлена зовнішньо-детермінованою структурою (когнітивний, мотиваційно-афективний, поведінково-діяльнісний компоненти) і внутрішньодетермінованою структурою (професійно-правова, професійно-етична, професійно-компетентнісна складові відповідальності);

– систематизовано механізми публічного управління формуванням професійної відповідальності державного службовця: нормативно-правові, інституційно-організаційні, мотиваційні, професійно-освітні, інформаційно-комунікаційні;

– розроблено модель публічного управління формуванням професійної відповідальності державного службовця, функціонування якої передбачає структурний вимір (суб'єкти управління, механізми управління, критерії ефективності) і діяльнісно-процесуальний вимір (взаємодія суб'єктів публічного управління, оцінювання сформованості професійної відповідальності, корекція механізмів публічного управління);

Основні наукові положення та рекомендації, представлені в дисертаційному дослідженні, вирізняються належною теоретичною глибиною, методичною обґрунтованістю та підтверджені емпіричним аналізом інноваційних процесів у сфері публічного управління та адміністрування. Достовірність отриманих результатів забезпечена всебічним теоретичним опрацюванням проблематики, узагальненням напрацювань вітчизняних і зарубіжних дослідників, а також системним опрацюванням спеціалізованої наукової літератури з питань дослідження механізмів публічного управління формуванням професійної відповідальності державного службовця в контексті модернізації державної служби і євроінтеграції.

4. Значення роботи для науки, практики та суспільства

Дисертаційне дослідження Чорниша Ю.І. має комплексне значення для розвитку теоретичних засад публічного управління, удосконалення практичних механізмів публічного управління формуванням професійної відповідальності державного службовця в контексті модернізації державної служби і євроінтеграції та зміцнення суспільних передумов інноваційної модернізації кадрової політики України. Для науки цінність дослідження полягає в розширенні теоретико-методологічної бази щодо сутності механізмів публічного управління формуванням професійної відповідальності державного службовця. Автором удосконалено понятійно-категоріальний

апарат, уточнено зміст організаційно-правових механізмів публічного управління формуванням професійної відповідальності державного службовця в контексті модернізації державної служби і євроінтеграції, а також запропоновано власне визначення поняттю «державний службовець», що інтегрує сучасні технологічні, правові, інституційні та управлінські елементи.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що теоретичні положення, пропозиції, висновки, сформульовані в дисертації, можуть бути використані у навчальному процесі – при підготовці відповідних підрозділів підручників, навчальних посібників, курсів лекцій, методичних матеріалів з публічного управління і державної служби; у роботі Департаментів та структурних підрозділів органів державної центральної, регіональної і місцевої влади, зокрема державно-управлінських структур, що займаються проблемами професіоналізації державної служби; при розробленні освітньо-навчальних програм щодо формування і підвищення рівня професійної відповідальності державних службовців.

4. Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності

У процесі аналізу тексту дисертаційної роботи Чорниша Юрія Івановича порушень принципів академічної доброчесності не встановлено. Дослідження містить коректні посилання на використані джерела, вирізняється цілісним авторським стилем викладу та обґрунтованими власними висновками, а основні результати підтверджені публікаціями автора у фахових. Структура й наповнення роботи свідчать про її самостійне виконання, застосування методологічного інструментарію та використання наукових напрацювань інших авторів із дотриманням норм цитування.

6. Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

Загальна оцінка дисертаційного дослідження Чорниша Юрія Івановича є позитивною, однак окремі аспекти потребують уточнення для посилення наукової аргументації та підвищення чіткості викладу. Ознайомившись із текстом дисертаційного дослідження, хотілося б поставити кілька уточнювальних запитань, що мають як теоретичне, так і практичне значення.

1) Спираючись на власний науковий і професійний досвід, зазначу, що в системі публічної служби традиційно виокремлюють юридичну та етичну відповідальність державного службовця: перша регламентується нормами права та передбачає формалізовані санкції, друга – ґрунтується на морально-ціннісних засадах, стандартах доброчесності та професійної етики.

У зв'язку з цим виникає питання: чим, на Вашу думку, професійна

відповідальність державного службовця принципово відрізняється від юридичної та етичної відповідальності? Які її змістовні характеристики дозволяють розглядати її як самостійну категорію, а не як похідну від правової чи моральної відповідальності?

2) Чи не створює, на вашу думку, введення поняття «професійна відповідальність» ризику певного концептуального дублювання або «розмиття меж» між зазначеними видами відповідальності? Яким чином, на Ваш погляд, можна методологічно та практично розмежувати ці феномени, щоб забезпечити їх коректне застосування у системі підготовки, оцінювання та професійного розвитку державних службовців?

3) Чи вбачаєте Ви доцільним розроблення індикаторів або критеріїв оцінювання, які дозволили б не лише теоретично осмислювати можливість вимірювання рівня професійної відповідальності державного службовця, а й застосовувати її у практиці управління персоналом публічної служби – під час атестації, формування кадрового резерву, планування професійного розвитку

У цьому контексті окреслені зауваження жодним чином не применшують наукової значущості дисертаційної роботи; навпаки – вони підкреслюють її актуальність, виявляють високий потенціал дослідження та відкривають додаткові можливості для подальшого розвитку у сфері публічного управління, зокрема щодо управління інноваціями, модернізації галузі та удосконалення організаційно-правових механізмів.

7. Загальний висновок про відповідність роботи встановленим вимогам

Дисертаційне дослідження Чорниша Юрія Івановича «Механізми публічного управління формуванням професійної відповідальності державного службовця» являє собою цілісне, самостійно виконане й завершене наукове дослідження, у якому розв'язано важливе науково-прикладне завдання та обґрунтовано теоретичну й практичну значущість для сфери публічного управління та адміністрування.

За змістовим наповненням, логікою побудови та рівнем наукового опрацювання дисертаційне дослідження повністю відповідає вимогам, що висуваються до кваліфікаційних праць на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування».

Робота відзначається високим рівнем актуальності обраної проблематики, комплексністю розгляду теоретичних і прикладних аспектів, належною методологічною обґрунтованістю та наявністю істотних елементів

наукової новизни. На підставі вищезазначеного можна констатувати, що дисертаційна робота Чорниша Юрія Івановича «Механізми публічного управління формуванням професійної відповідальності державного службовця» відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (із змінами), а її автор – Чорниш Юрій Іванович – заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії у галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування».

Офіційний рецензент:
кандидат історичних наук, професор,
професор кафедри
публічної служби та права
Навчально-наукового інституту
публічної служби та управління
Національного університету
«Одеська політехніка»

Олексій ЯКУБОВСЬКИЙ